

Obeta svätej omše a život katolíckej rodiny, 3. časť

Michal Semín

8. marca 2021 ✙ Cirkev ✙ Liturgia

pokračovanie II. časti

Ak sa vrátíme k úvodnej modlitbe *Offertoria*, nájdeme v nej slová ako obeta, nehodný sluha, urážky, hriechy, nedbanlivosti, teda výrazy, realisticky popisujúce celebranta ako niekoho, kto svoju službu pri oltári nekoná preto, že je oproti iným veriacim stelesnená dokonalosť. Ťažko možno pre kňazov nájsť lepšie cvičenie v pokore, než je zbožná recitácia tejto modlitby. Ešte dôležitejšie je však na modlitbách *Offertoria* to, že nám pravdivo oznamujú, čo, respektíve Kto je tou skutočnou obetou – nie sú nimi „*plody zeme a ľudskej práce*“, ale samotný vtelený Boh. Ako sme si už povedali, sviatostné spôsoby nepatria k obetnému daru, sú len podmienkou viditeľnosti prinášanej obety.

Z dvanástich modlitieb *Offertoria* zostali v novom obrade len dve. Stojí pritom za pozornosť, že vyradené tradičné modlitby zodpovedajú zmenám, vykonaným Martinom Lutherom či odpadlým anglickým arcibiskupom Cranmerom. Čo ich k tomu viedlo? Luther hovorí jasne:

„*Modlitby ohavnosti, zvanej Offertorium, páchnu po obete.*“

Keď sa pýtali Jeana Guittona, francúzskeho filozofa a priateľa Pavla VI., za pontifikátu ktorého nová liturgia vznikla, čo bolo pápežovým úmyslom pri presadzovaní liturgických zmien, odpovedal takto: „*Pavol VI. chcel reformovať katolícku liturgiu takým spôsobom, aby sa čo najviac podobala liturgii protestantskej. Bol u neho zjavný ekumenický úmysel odstrániť, či aspoň zoslabiť to, čo bolo v omši v tradičnom slova zmysle príliš katolícke. Opakujem, jeho priáním bolo priblížiť katolícku omšu čo najbližšie k bohoslužbe kalvínov.*“ Čo zodpovedá intenciám aj hlavného architekta nového omšového obradu Annibale Bugniniho, ktorý v roku 1965 vyhlásil: „*Musíme zbaviť naše katolícke modlitby a katolícku liturgiu všetkého, čo by sa mohlo čo len tieňom stať prekážkou pre našich oddelených bratov.*“

Dostávame sa teraz k samotnému strediu katolíckej bohoslužby, kánonu. Už samotný názov poukazuje na určitú trvalosť a nemennosť, ako aj nenahraditeľnosť jeho modlitieb. Napokon Tridentský koncil (1545 – 1563) o kánone rímskej omše hovorí: „*Pretože sväté má byť sväto spravované – a táto Obeta je najsvätejšia nadovšetko – zaviedla katolícka Cirkev pred mnohými storočiami preto, aby bola dôstojne a úctivo prinášaná a prijímaná, posvätný kánon, ktorý je tak prostý každého omylu, že v ňom nie je obsiahnuté nič, čo by v miere najvyššej nevyžarovala istú svätosť a zbožnosť a nepozdvíhalo myseľ tých, ktorí ju prinášajú, k Bohu. Pozostáva totiž, ako zo slov samotného Pána, tak i z podania apoštolov a z nariadenia svätých pápežov.*“

Ďalej je koncilom slávnostne definovaná neomylnosť rímskeho kánonu:

„*Kto by povedal, že omšový kánon obsahuje omyly a má byť preto odstránený, buď vyobcovaný (= anatema sit).*“ (DH 1756)

Napriek tomu aj sem prenikol duch zmien, vychádzajúcich z revolučných nálad 60. rokov minulého storočia. Okrem čiastočne upraveného kánonu, v novom ríte zvanom 1. eucharistická modlitba, sú v novom misáli k možnému použitiu tri eucharistické modlitby, pričom jednotlivé národné biskupské konferencie si môžu dnes nechať schváliť aj iné, vlastné.

Medzi stúpecami liturgických zmien jasne zvíťazila najkratšia z eucharistických modlitieb – druhá. Oproti prvej eucharistickej modlitbe, podobajúcej sa tradičnému kánonu, v ktorej je slovo obeta či obetovať použité 13x, v tej druhej je len raz: „*obetujeme ti chlieb života a kalich spásy*“. O zmiernej povahe obety táto modlitba mlčí. Tiež je tu úplne vynechané všetko, čo naznačuje podstatnú odlišnosť medzi kňazom – obetníkom a veriacimi. Preto tiež zavedenie tejto eucharistickej modlitby potešilo mnohých protestantskej teológov – napríklad Maxa Thuriana z Taizé – ktorí pripúšťali možnosť používania 2. eucharistickej modlitby aj vo svojich zboroch.

O tom, ako tento nový „kánon“ vznikol, sa dozvedáme z memoárov jeho spoluautora Louise Bouyera, vydaných v roku 2014. Zástancovia liturgickej „obnovy“ dodnes tvrdia, že 2. eucharistická modlitba vychádza tzv. kánonu sv. Hipolyta (3. storočie), čím dokladajú jej spätosť s liturgickou tradíciou západnej cirkvi. Avšak každý, kto si dá tú prácu, a obe modlitby porovná, dôjde k inému záveru. Do kariet liturgickým mystifikátorom nehrá ani to, že v čase, keď Hipolytus kánon zostavil, bol vzdoropápežom, zastávajúcim niektoré dubiózne dogmatické stanoviská.

Klinček do rakvy apologetom revolúcie však zasadil spomínaný Louis Bouyer, keď sa priznal k tomu, že text modlitby spísal spoločne s opátom Bottom počas jediného večera pri krčmovom stole v Trastevere (mestská časť Ríma južne od Vatikánu). Modlitbu formulovali v zhone, pretože práca mala byť odovzdaná na druhý deň ráno. Napokon náhlenie sprevádzalo celú liturgickú reformu, pretože Bugnini, ktorý, hoci sa tešil dôvere Pavla VI., sa obával o jej zastavenie.

Teraz sa krátko zastavme pri samotnom srdci svätej omše – konsekrácii. Slovom obetu prinášajúceho kňaza sa chlieb a víno zázračne mení v Kristovo Telo a Krv. Tak je na oltári nekrvavým spôsobom prítomnená Ježišova výkupná obeta na kríži, aby sme mohli mať podiel na jej plodoch. Bohužiaľ aj do tejto najposvätejšej komnaty omšovej liturgie vstúpilo *aggiornamento*, keď pozmenilo spôsob, ktorým je obeta prinášaná. Kým pri tradičnej svätej omši kňaz slová premenenia vyslovuje – v súlade s tým, ako sú vyznačené v misáli – pomaly a dikciou oddelene od predchádzajúcej modlitby, v novom ríte má táto centrálna časť omše naratívny charakter, kedy kňaz číta slová Písma súvislým tokom až do chvíle, kedy pozdvihne premenenú Hostiu. Mnohí kňazi, najmä ak sú progresívneho zmýšľania, tak štýlom svojho slávenia vzbudzujú zdanie, že nejde o obetu, ale o obyčajnú pripomienku Poslednej večere.

To napokon zodpovedá pôvodnému textu vo Všeobecných pokynoch, kde čítame: „*Večera Pánova, čiže omša, je posvätným stretnutím či zhromaždením Božieho ľudu, ktorý sa schádza za predsedníctva kňaza, aby slávil Pánovu pamiatku. Preto, pre miestne zhromaždenia svätej Cirkvi, platí zvláštnym spôsobom zaslúbenie: »Kde sa dvaja alebo traja zhromaždia v mojom mene, tam som ja medzi nimi.«*“ V tejto definícii nie je nič špecificky katolícke a bolo by možné ju použiť ako úvod k sláveniu niektorého z protestantských obradov.

Na základe protestov a nakoniec aj intervencie Pavla VI. bol text úvodu k Všeobecným inštrukciám prepracovaný takto: „*V omši čiže Večeri Pánovej sa zhromažďuje Boží ľud pod predsedníctvom*

kňaza, ktorý predstavuje osobu Kristovu, k sláveniu pamiatky Pána, čiže eucharistickej obety. Preto o tomto miestnom zhromaždení svätej Cirkvi platí v plnej miere Kristov výrok: »Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi«. (Mt 18,20) Lebo pri slávení omše, v ktorej ďalej trvá obeta kríža, je Kristus skutočne prítomný: v samotnom spoločenstve zhromaždenom v jeho mene, v osobe služobníka, vo svojom slove a podstatne a trvalo pod eucharistickými spôsobmi.“

Nová, opravená verzia, už protestantom pochopiteľne nevonia. Nový omšový rítus, ako ho skonštruovala komisia *Consilium* pod vedením slobodomurára Bugniniho, však zostal v pôvodnej podobe.

Symbol, ktorý vo svätej omši – a nielen v nej – najdokonalejšie znázorňuje Kristovu výkupnú obetu, je pochopiteľne kríž. Aj preto kňaz pri tradičnej svätej omši činí znamenia svätým krížom 37x (pri tichej omši o niečo menej), zatiaľ čo v novom omšovom obrade je to len dvakrát.

Nový omšový rítus, v jednotlivostiach aj ako celok, jasne vyjadruje ústup od obetného charakteru svätej omše a príklon k poňatiu omše ako „spoločenstva sviatostnej hostiny“.

O tom, aký to má praktický dopad na každodenný život mnohých katolíkov, a predovšetkým katolíckej rodiny, budú pojednávať ďalšie časti tohto pôstneho seriálu.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/obeta-svatej-omse-a-zivot-katolickej-rodiny-3-cast/>